

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicare.

Afășt abonamentele, cât și înșurșii:
mle sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat

Scrisori adresate nu se primesc.

SPECTACOLUL DIN BUDAPESTA.

Greva de câte-va zile a impiegatilor de tren a causat simțitoare pierderi statului ungar. Biuroul de călătorie din Budapesta a ajuns la o idee genială pentru a spori venitele țării respective pentru a procura erariului țării o oare-și-care rebonificare a pierderilor de pe timpul scurt al grevei. A afla nouă izvoare pentru venite ale țării la tot casul că dovedește o capacitate financiară, și consiliul urban din capitală pe cum și ministrul de interne au aprobat această idee a Biuroului, permițând realizarea măreței idei. Această idee este lupta cu tauri, ear venitele colosale, cari se sperau dela marele spectacol, aveau să incurgă dela lumea străină, despre care se credea, că va fi ușor de mulcomit pentru a vedea jocurile spaniole în ediție maghiară mai puțin frivolă. Anul trecut pe vremea asta se aranjase în capitală un joc de rachete, acum trei ani în Tattersaal jocuri de cavaleri din evul mediu, la cari spectacole era invitată și lume străină, care, pe lângă că-și lăsa banii aici în țară, mai au-zia și mai vedea câte ceva: o capitală pompoasă, care este centrul țării maghiare independente. Eată aci partea etică: lumea învața și nițel drept public, căci Ungurii au grijă de asta pentru a vorbi ori-cărui străin, care cercetează capitala, că statul maghiar este de sine stătător, care își are constituția sa, guvernul său, instituțiunile sale, regele său etc. Eată motivul material îl se alătură și cel etic.

Cum să nu permiți în modul acesta arangierea de spectacole, cari pot atrage străinătatea să învețe și să ia act despre toate câte vede și i-se spun? când două motive atât de ponderoase te silesc. În consiliul orașului numai așa au fost concesionate nouele jocuri, putem nota în parentesă, că s'a făcut politică anti-austriacă! De alt-cum s'a accentuat, că jocul nu va fi așa de barbar, el este ce-i drept o importatiune străină, ca multe altele la Unguri, dar poartă timbrul originalității: va fi de tot inofensiv și amasant, fără versare de sânge.

Sâmbătă a fost prima reprezentație, la care s'a vârsat și sânge, cum era de prevăzut. Nu mult, ci câți-va stropi, cât adecă a putut stoarce taurul cu cornul din piciorul celebrului espada.

Sânge! În Ungaria nu s'a vârsat destul sânge până acum, cu ocaziunea alegerilor, a calmării poporului etc., când «trebuia» să se verse. Eată acum vârsare de sânge din pasiune. Admirabilă idee. Cu sânge să agiți sângele! Un fel de omeopathie. Un mijloc bun contra nervosității. Cel-ce au nervii slabi, să meargă numai la noul circ, după vre-o câte-va reprezentațiune se vor face atât de «tari», încât va peri din ei ori-ce simțire mai delicată. Prima dată poate va leșina, și dacă e o femeă va scoate câte-va țipete stridente, dar după aceea se va deda, ca la scenele mai drastice din teatru. Cu cât ești mai barbar, cu atât ai nervi mai sănătoși. Se zice, că Spaniolii nu știu ce este boala de nervi, Eată deci importanța și culturală a luptelor

cu taurii. De-o-cam-dată aceste jocuri constituiesc privilegiul numai al domnilor, mai târziu va fi admis și poporul, să se cureze. Întâi domni, după aceea plebea. Este firma speranță, că noua instituțiune nu va fi desființată imediat, după-ce lumea a venit, a văzut și s'a dus, ci va rămâne și pe mai departe, ca de pildă Ösbudavár. Și pe semne va avea să rămână arena aceea colosală, cap-dopera de circ, cum se vestește din Budapesta și mai departe în ființă. Pagubă însă ar fi să se și strice. Să rămână numai și să devie o nouă școală de educațiune pentru masele cu afecțiuni selbatice. Este de dorit ca guvernul să se îngrijască și de «cursuri» extra-ordinare și eventual gratuite. Cursuri suplimentare pentru popor, poliști, gendarmi, solgăbirai, fispani, mai ales de prin părțile locuite de naționalități. Să devină mai dur, mai nemilos, să nu facă atâta paradă, ci dacă e vorba de tras, să tragă fără misericordie. Și toți vor fi tari la nervi; toți vor fi nesimțitori, dar cu atât mai buni reagenți la provocări. Inchipuește-ți popor dirj, gendarmi dirji, ce poetica învălmășeală s'ar putea produce. Ca în Berce-lona, ori Madrid. Și asta ar fi rezultatul noiei instituțiuni, al scoalei bestialității.

Până aci publicul a aflat plăcere în inspirațiunea artistică a operelor clasice de pe scenă, în cari adevăurile crude ale vieții publice, tragicul zguduitor și comicul rigid a fost calmat prin forma plastică a poeziei. Până aci geniul artistic era simbolul fermecător, acum se ivi un nou simbol, ca dată-

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

Prin retragerea noastră s'a reorganizat și biuroul central al congresului, care avea să ducă mai departe lucrarea începută la Putna. Nemângăiat din cauza aceasta, Eminescu a intervenit, ca să salveze biuroul, și a propus o listă, în care luase pe Ioniță Bumbac ca președinte, eară noi eram trecuți ca membrii în comitet.

Ioniță Bumbac însă și soții săi se temeau, ca nu cum-va această îngăduință să fie o cursă pe care le-o punem, ca să-i ducem la peire.

Având puternice cuvinte de a presupune că eu sunt vindut «străinilor» și plătit de «Junimea», ca să întrețin pentru prostirea tinerimei române legăturile stabilite la Putna, ei se simțiau chemați a salva națiunea și au făcut pregătirile, de care vorbește Eminescu, ca să ne silească din nou a ne retrage, ceea ce am și făcut spre marea durere a lui Eminescu.

Nu e dar în gândul meu să fac descrierea serbării dela Putna în toate amănuntele ei. Trebuie să se facă lucrul acesta, dar eu nu pot să-l fac, și e destul ceea-ce s'a publicat atunci prin ziare și mai ales în coloanele «Românului». Mă mărginesc la punerea în evidență a

amănuntelor privitoare la partea, pe care a avut-o Eminescu în punerea la cale a serbării.

LA VIENA.

Se înființase după multe frământări societatea academică «România Jună», și noi fericiți ei întemeietori, așteptam cu viață nerăbdare Sâmbetele, când ne întruniam, ca să petrecem câteva ceasuri împreună, lucru pentru toți plăcut și pentru cel mai mult totodată și folositor, căci ne adunaserăm din toate țările, în care soartea i-a risipit pe Români, și numai puțin dintre noi știam bine, ba unii abia aici aveau să învețe românește.

Eminescu era unul dintre cei mai zeloși membrii ai societății și secretarul ei.

Copilarise în Moldova, își făcuse studiile secundare la Cernăuți, la Sibiu, la Blaj și la Beiuș, stătuse la Timișoara unde avea un frate mai mare, petrecuse timp îndelungat la București, cutreerase tot pământul românesc și ne considera pe toți compatrioți, ne era tuturor apropiat. Era însă un cerc mai restrâns, în care îl vedem în fie-care zi, oameni mai potoliți ca Vasile Bumbac și Grigoriță din Bucovina, Stamati din Basarabia, T. Nica dela Brașov, Dr. Maier, D. Barcianu și câțiva timp I. Behniz dela Sibiu, Tancu și Ciocan dela Năsăud V. Lucaci din părțile Sătmăruului, N. Onu din Zarand, I. Hosanu de pe Mureș, I. Neagoe dela Blaj și Caragiani din Macedonia, tinerii bătrâni cari aveau pentru el o afecțiune mai mult decât colegială și pe care el nu-i punea în rind cu ceilalți.

Deși tânăr, știa din propria lui experiență, cât de mult se deosebesc Românii unii de alții în ceea-ce privește felul de a gândi, de a simți și de a vorbi, cât de anevoe se înțeleg între dînși și cât de greu e a-i face să lucreze împreună.

«Nu există poporul român, — ne zicea el adese-ori în felul lui paradoxal, — ci numai putinta de a-l închea».

Noi ceilalți am recunoscut acest adevăr numai în timpul frământărilor, prin care a trebuit să trecem, ca să putem înființa «România Jună». De acea am ales drept devisă a societății versul lui A. Mureșeanu.

«Uniți-vă în cuget, uniți-vă 'n simțiri!»

Această convingere comună a noastră am exprimat-o și în apelul, pe care în ajunul serbării dela Putna l-am adresat publicului român.

«Nu junimea română academică a produs ideea serbării, — ziceam noi în apel: — ea porcede din conștiința națională română. Națiunea română voeste cultură și cultura ei trebuie să fie una, omogenă la Prut și la Someș, omogenă în sinul Carpaților cărunți și pe malurile Dunărei bătrâne».

În gândul nostru dar serbarea dela Putna era începutul unei conștiințe lucrări pentru restabilirea unității în viața culturală a Românilor.

De aceea în apelul, pe care la 12 Iunie 1871 l-am adresat colegilor noștri dela alte universități, ziceam: «Pierdem un an din viața noastră comună, dacă mai amânăm serbarea».

(Va urma.)

tor de nouă direcție: cornul de taur. Se poate, că pe unii nu i-au mulțumit scenele drastice din teatru. Aceștia pot fi acum satisfăcuți. Mulțumită părintescului guvern, că a deschis cale acestui simbol, și s'a îngrijit, ca publicul din Budapesta să aibă un nou fel de distracție. Și nu este eschisă posibilitatea să facem concurență Spaniolilor, ba chiar să-i întrecem, când peste cât-va timp vom avea toreadorii nostri. Ba, vom merge probabil mai departe. Când ne vom urî și de aceste jocuri, ne vom întoarce la cele gladiatorice.

Inițiatorul acestei idei a jocurilor spaniole, și concesorii acestora: senatul orașenesc și guvernul își pot gratula. Aci din a noastră parte propunem ridicarea unei table comemorative la acest nou institut național cu inscripția: S'a zidit sub președințele de consiliu Tisza și ministrul instrucțiunii publice «poporale» Dr. Berzeviczy.

Vorbirea Metropolitului Victor Mihályi ținută în ședința dela 30 Maiu a anchetei școlare.

Aflăm în »Unirea« din Blaj, publicată în extens vorbirea Mitropolitului Victor Mihályi, pe care o reproducem și noi textual.

Excelența Voastră Dle Minisru! Onoată conferență! Înainte cu trei ani s'a sfârșit aceea luptă de proporții nespuse de mari, prin care s'a dus în deplinire în Franția secularizarea instrucțiunii. Lupta aceasta de abia credem, că s'a sfârșit pentru că acolo au exilat zeci de mii de bărbați de specialitate, pentru promovarea intereselor patriei. Germania cu deosebire în Stuttgart, chiar acum urmează pertractările, pentru regularea instrucțiunii populare și a dreptului de control ce ar fi de a se exercita din partea statului. Acestea două curente: din Franția și Germania, sunt cu totul opuse, într-un cât în Germania, față de control, ce-l exercită biserica asupra instrucțiunii populare, statul se poartă mult mai conciliant, până când în Franția, deși e stat unitar, deși nu permit, ca cei din Normandia, Betragne și Celtii să învețe în școala poporală în limba lor, ma nu permit nici aceea, ca să se facă catechisarea în limba celtică, deși le-au succes a contopi feliuritele rase, totuși față de școală au folosit măsuri foarte voinice. Aceasta arată cum că limba unitară în stat nu e suficientă spre a se putea înțelege, ci au trebuit să recurgă la mijloacele, pe cari celelalte state n'ar fi îndrăznit a le folosi. Douăzeci de mii și mai bine e numărul acelor bărbați de școală, pe cari i-au esilat din țară. Din această cauză află de lucru foarte natural, că înaltul Guvern urmărește instrucția poporală cu osăbită atențiune și prin proiectul, ce ni s'a comunicat, dorește să pună în praxă atari reforme, pe cari le crede de necesare în interesul patriei și în seopul ca lege: despre instrucția poporală să se eșecute mai cu succes, ca până acum. Când iau și eu cuvântul față de proiectul de sub discuțiune, îmi cer scuzele, dacă nu voi fi în stare, a-mi desfășura ideile în limba maghiară cu deplină claritate. (Voce: Vorbește foarte bine ungurește! perfect!) Cu permisia D-Voastră amintesc, că până pe a V cl. gimn. drept, că am învățat ungurește, dar deja din cl. VI nemțește și ungurește, în a VII și a VIII numai nemțește, după aceea am învățat șasă ani în Roma latinește și italienește, nici odată însă n'am studiat în școli românești. După aceea șasă ani am propus în Gherla teologia latinește apoi am ajuns ca secretar metropolitan, și mai târziu ca Episcop la Lugos. A trebuit să predic românește, și azi sunt în poziția, că trebuie să duc corespondență în cinci limbi, în limba moartă latină și în alte patru, limbi vii. De aceea îmi cer scuzele, dacă nu toate expresiunile îmi vor fi potrivite.

Proiectul din cestiune îl ved vătămător prima dată față de părinți, fiind că spre a înăspri obligamentul de a cerceta școala, declară de transgresiune, ce e de a se pedepsi cu 100 cor. faptul, când părinții nu și-ar înscrie la

școală copiii obligați la frecuentarea ei; mai departe pedepsește cu 20 cor. pe aceia, cari și numai într-o zi n'ar cerceta școala. Această dispoziție este foarte aspră și cum s'a exprimat dl episcop reformat Antal Gábor, este și extrem de strictă. După a mea părere de aceea pentru-că obligamentul de a cerceta toți copiii școala, după părerea tuturor pedagogilor, nu poate fi realizat nicăirea pe deplin. Aceasta a provăzut-o și proiectul când a permis dispensarea dela școală nu numai pentru cei cuprinși de boale lipicioase și pentru creștinii fără și pentru aceia, cari locuiesc mai departe de școală ca trei kilometri; dar o demustă convingerea tuturor statelor, chiar și statului ungar, ca e cu neputință aceasta prin localitățile muntoase. Art. de lege XXXVIII—1868 dispune asupra școlilor ce sunt de a se înființa prin cătune. Legea din 1868 nu face amintiri de satele de munte, dar chestiunea aceasta și acolo e tot atât de gravă. Inspectorul de școale din comitatul Clușului de pildă, știe foarte bine, că în comuna Retișă a cărei estindere e de aproape 80 Klm. + și casele îi sunt foarte împrăștiate, nu pot fi constrânși la cercetarea școalei, toți cei obligați. Așa dar, dacă din cei 500 mii, cari nu se bucură de instrucțiune subtragem numărul acelor cari, din cauze fizice și morale nu pot cerceta școala, ori numai cu mari greutate atunci numărul de 500 mii scade foarte tare, și noi tare ne-am putea bucura, dacă la noi barem 82% ar putea cerceta școala.

Găsesc vătămătoare ordinațiunea aceasta pentru părinți și pentru faptul, că mulți dintre ei sunt într-astfel de împregiurări materiale și morale, căt nu sunt în stare a-și îmbrăca toți copiii obligați la școală și astfel, câte un copil obligat la școală e constrins a șede în casă din Noemvrie până în Martie. Să considerăm și aceea, că mai ales în ținuturile românești, mama nu și prea poate lăsa copila de-a casă având trebuință de ea în gospodăria casei; în tot decursul iernii mama toarce, țese în, cânepă, lână și bumbac, și copila de 10. 12. 15 ani îi dă mână de ajutor. S'a întâmplat cu mine, că făcând vizațiune prin comitatele Caraș și Timiș n'am aflat la școală nici o singură copilă. (O voce: chiar pentru aceea trebuia pedepsit). Aceasta e o împregiurare foarte momentuoasă, pentru-că dacă soția, nu se îngrijește de aceea, ca să-și îmbrace bărbatul, copiii și servitorii cu haine țesute de ea, atunci soțul ei merge la vladica și se plânge, că nu-i trebuie femeia aceea, pentru-că nu-și împlinește datorințele de consoartă. Trebuie să meditam serios, că oare folositor e pentru patrie și cetățeni, dacă împedecăm pe mama, ca să se îngrijească de îmbrăcarea familiei? Legea le-a prevăzut toate acestea, și pentru aceea §. 53 din art. de lege XXXVIII — 1868 dispune, ca băiatul de 10—12 ani nu 8 ci numai 6 luni să umble la școală „la băieții mai mari de 10 ani în satele, în cari locuitorii se ocupă cu agricultura, senatul școlastic poate permite, ca pe timpul, când e lucrul câmpului mai mult, copiii, afară de celea două luni de vacanță, încă două luni să nu umble, decât la școala de Duminecă“.

Dl referent zice, că celea șasă luni sunt prea puține, dacă în celea două luni copilul de 10—12 ani nu poate fi constrins, decât la școala de Duminecă. Prin proiectul de față nu s'ar fi bucurat băiatul respectiv ori părinții lui, ci mergem și mai departe și pretindem, că dacă respectivul băiat de 12 ani trecut, nu corespunde condițiilor cuprinse în §. 14 al proiectului de lege din cestiune, atunci e dator să mai umble încă un an de școală, dacă nu-l în stare să-și însușască în un așa grad limba maghiară, ca între împregiurările, între cari trăiește, să-și poată exprima curat și esact gândurile și să știe cetei fluent, scrie după ortografie și calcula. Iertăți-mă! dar acestea sunt niște pretențiuni atât de grele, încât uneori nici chiar tineri, cari au sfârșit gimnaziul, nu sunt în stare a le duce, la îndeplinire. Cu mine s'a întâmplat odată, de am recomandat de subnotar la președintele tribunalului pe un tânăr jurist, care de altcum era maghiar, și l'am rugat să-l propună spre a fi numit și am primit dela președintele tribunalului răspunsul, că cum pot cere așa ceva dela el, când respectivul concurent nici nu știe scrie corect ungurește. Cum s'ar putea dar pretinde dela copilul de 12 ani, care nici nu e maghiar, ca să învețe în așa măsură ungurește, încât să-și poată exprima corect ideile și să știe și cetei fluent? Cel puțin pe baza experiențelor, ce și le-au câștigat d-nii inspectorii școlari la fața locului, s'ar putea constata, că aceasta e o așa preten-

siune, căt nici în școalele cu limbă de propunere maghiară, nu se poate realiza. (Polonyi Géza: Numai cunoștințe elementare se pretind!) Vătămător află proiectul, și pe baza enunțatiunilor dlui ministru, că proiectul nu e încă într-o stare cristalizată, în drăznesc a spune, într-un cât îl află dispozițiile din cale afară severe.

Il află vătămător din punct de vedere al comunelor bisericesti, pentru-că lipsește senatul școlastic bisericesc de dreptul, ca el să dispenseze dela obligamentul de a cerceta școala pe prunci, cari au cauză suficientă și dreptul acesta îl transpune reprezentanții comunei politice. Dispozițiile §. 2 din art. XXXIII—1868 așa dară le ia dela senatul școlastic și le transpune antistiei comunale. Mai departe aceea comună bisericască, care începând cu anul 1875 a contribuit la fondul de pensie a învățătorilor cu jertfe materiale, e espusă la aceea, că învățătorul ei neputând să presteie un așa rezultat, cum am arătat mai înainte, va fi pensionat.

Guvernul astfel capătă dreptul, că pe respectivul să-l trimită de urgență în pensie pe cale administrativă și astfel învățătorul acela ar primi pensia ori escontentare finală din fondul la care de exemplu comunele bisericesti greco-catolice române de 27 ani, au contribuit cu 700 mii cor. în loc ca venitele acestui fond să fie înbuințate numai pentru pensionarea învățătorilor bătrâni, cari au împlinit 40 ani de serviciu.

Dar e vătămător pentru comunele bisericesti proiectul din cestiune și pentru aceea, pentru-că învățătorul respectiv poate fi amovat dela post sau pentru neglijență sau pentru lipsa de progres sau pentru direcție contrară statului, iară completarea oficiului cade în competența guvernului. (O voce: în cazul al doilea). În cazul al doilea, dacă aceasta n'ar duce la scop, simplaminte școala s'ar închide. (Aprobări). Dar aceea comună bisericască, care a edificat locaș corespunzător legii, și — să nu credeți cum-că inspectorii școlari tractează cu cruțare în atari casuri, pretinzând ca școalele să corespundă în toate privințele legii, — în atari sate în cari ferești duple nici nu cunosc și case padimentate nici nu sunt, dar față de edificiul școalei le pretind toate acestea, ca sala de propunere să fie înaltă de 4 m. ușile 3 m. (aprobări) zic, comuna bisericască care și-a zidit o atare școală, oare ce va face cu acest edificiu, care a costat mii și mii de floreni, și a fost zidită cu bani împrumutați, dacă va fi închisă?

Dar nu numai vătămător, ci fatal e acest proiect de lege față de învățătorii de până acum, pentru că, să binevoiți a lua în considerare, că aceștia și-au câștigat diplomele în pedagogii înzestrate cu drept de publicitate, și dela aceștia se pretinde acum atare progres pe terenul instrucțiunii limbei maghiare; deși e mai pe sus de orice îndoială, că la noi se poate esperia mare zel, eșecutare promptă a datorințelor și mare diligență și pe terenul instrucțiunii limbei maghiare se a-jung rezultate foarte vrednice.

Mă rog să nu credeți ca noi ca superioritate bisericască nu pedepsim cu asprime pe învățătorul acela care își neglijă oficiul. Il și destituim din post dacă e de lipsă. Să nu credeți ca lucrul acesta noi îl neglijăm. În privința aceasta facem totul ce putem face. Acum însă dacă respectivul învățător care și-a câștigat diploma cu multă trudă și jertfă, nu poate arăta rezultat îndestulitor, superioritatea civilă ar avea dreptul a-l amova din post și a-l dimitte cu pensie puțină sau cu escontentațiune finală, ce va ști face respectivul care numai cariera aceasta o pricepe pe care a muncit până acum, dacă va fi trimis în chipul acesta în pensie? Ce privește partea disciplinară a cestiunii § 132 al articolului de lege XXXVIII din anul 1868 prevede neglijența în oficiu, fapte punibile morale și crime civile la cari noi mai adăugăm și fapte punibile în potriua bisericii pentru că învățătorii în mare parte sunt și cantori. Aceste sunt cauzele pe baza cărora un învățător prin o judecată ridicată la valoare de drept poate fi amovat din post. Intre pedepse și subtragerea pensiei, deși respectivul și-a câștigat la aceasta drept prin cotisațiunile anuale. Proiectul acesta din cestiune acum nu atinge faptele punibile din punct de vedere moral, dar dreptul de a pedepsi neglijența îl ia din mâinile superiorității bisericesti și îl dă comisiunii administrative. Pentru neglijență, ținută contrară întregității statului și fapte punibile din punct de vedere civil va sta sub iurisdicțiunea auctorității civile, pentru fap-

tele punibile sub tribunale reg. din punct de vedere moral sub judecata eclesiastică. Eu mă tem numai că pe lângă o atare procedură dublă nici un for nu-și va putea împlini datoria cu deplină energie. De alt cum acești învățători au de a se lupta cu greutăți foarte mari, când le vine timpul să capete primul sau al doilea quinquenal comuna care plătește pe respectivul învățător abia așteaptă să se ducă în altă comună ca să nu trebuească să plătească primul sau al doilea quinquenal.

Aceasta o vedem cu deosebire la alegeri unde suplică câte 4—5 învățători diplomați și unul care a sfârșit preparandia dar nu are diplomă și atunci trec peste cel 3—4 diplomați și-l aleg pe acela care încă nu are diplomă pentru că acestuia încă cinci ani de zile nu trebuie să-i dea quinquenal; iar dacă am restringe drepturile senatului școlastic ne putem aștepta la aceea, că aceștia să abdică de serviciile ce și așa le prestează gratuit și să nu aflăm pe viitor membrii în senatele școlastice să nu pregătească repartitiunea și preliminarul de spese etc. (Polonyi Geza: Confesiunile așa dară refuză a-și împlini datoria?) Cu atari greutăți au să se lupte partea cea mare a învățătorilor, numai așa se poate dară rezolva favorabil chestiunea, dacă pretorele, protopopul, preotul și inspectorul de școală și cei alalți factori, toți ar lucra mână în mână, și astfel multe greutăți ar putea fi învinse.

Dar și de aceea pentru că nu tot omul are aceleași aplicări și aspirații, abia se poate educațiunea poporală întru toate manua după aceleași norme.

Eu în fie-care săptămână țin ședințe de 2 ori unde se pertractează, și toate afacerile școlare și să mă credeți, că celea mai multe lucruri ni le dau chestiunile școlare. Am atare edificiu școlastic, care a fost zidit înainte de asta cu 20 ani, atunci a fost corespunzător scopului, de atunci însă înmulțindu-se numărul copiilor obligați de a cerceta școala, nu mai corespunde.

Ce privește partea ultimă a proiectului din chestiune o află vătămătoare pentru superioritatea bisericească pentru că îngreunează în multe privințe chestiunea creșterii și calificării învățătorilor. Nu le înșir aceste din nou, fără mă alătur la celea ce le-a zis Ilus. Sa Steinberger Ferencz și Várossy Gyula.

Dacă la preparandiile cu caracter confesional calificarea învățătorilor e numai de primul grad și nu definitivă, atunci e știrbită vaza preparandiilor acestora cari până atunci au făcut servicii bune, iar elevii respectiv vor avea să sufere nedreptate prin aceea, că calificarea și-o vor putea câștiga numai înaintea unei comisiuni de stat. Departe să fie de mine ca să voiesc a împedea ca statul să nu pretindă o calificare mai intensivă, dar rugarea mea ar fi cum că confesiunile să-și poată susține și mai departe preparandiile cu dreptul lor de calificare, dacă nu pentru țara întreagă, cel puțin pentru conaționalii și conreligionarii lor (sgomot) cum au fost până acum. Dacă apoi cineva vrea să ajungă învățător în oraș mai mare, sau la o colonie de fabrică ori mine, atunci să-și câștige și altă calificare, dar pentru împrejurările noastre preparandiale de până acum sunt foarte bune și prin urmare să nu li-se dreptul de calificare, care până acum a fost în mâna lor.

Și aceasta o susțin cu dovezi (să auzim, să auzim!) prin relațiunile din Ardeal și prin legi. Părțile ardeleni au legi despre libertatea religioasă, dintre care Art. de lege LV din anul 1791 zice că „în interesul păcii și liniștii confesiunilor recepte nici o confesiune receptă să nu-i poată lua celelalte biserica, turnul, clopotele și fondul parohial“. Mai departe să le fie permis tuturor confesiunilor recepte, superiorilor bisericesti și patronilor, ca peste tot locul, în orașele libere regești, în opide, sate și în ori și care alte locuri, credincioșii de aceeași confesiune să-și poată zidi și susține biserici, turnuri, clopotnițe, cimiterii și școli. În sfârșit toate confesiunile din Ardeal în tenoarea acestui articol de lege sunt asigurate, că bisericile, turnurile cimiteriile gimnaziile și colegiile, cari le-au în posesiune acum, ori care le-ar zidi de aici încolo în ori ce vreme le vor putea folosi liber și nici când nu vor fi conturbate în lucrarea lor“. (mișcări). Se naște întrebarea acum, dacă legislațiunea poate fi astfel obligată ori ba. Atâta însă e fapt că legislațiunea s'a obligat, că de aceste lucruri nu se va atinge și că nici odată nu le va conturba. De present suntem în posesiunea

unui drept pe baza căruia ne calificăm învățătorii greco-catolici. Acum vine proiectul și zice că dreptul acesta ni-l ia. Se poate să zică cineva că legile ardelenesti s'au prescris, convingerea mea e că nu s'au prescris pentru că §. 14 din articolul de lege XLIII. anul 1868 repetă lucrul de mai sus. Se spune adică: Toate legile Ardealului care regulează dreptul de jurisdicțiune proprie, libertatea, egalitatea de drept, relațiunea respective cercul de competență a tuturor confesiunilor recepte de pe teritoriul Ardealului și a părților numite ungurene adause mai târziu, toate acestea legi ale Ardealului nu numai că se păstrează intacte, fără se estind și asupra confesiunilor gr.-și armeno-cat. și greco-orientale. Așa dară e o atare lege aceasta, care pentru noi e „magna charta“ și care în chestiunea aceasta nu ar fi consult a se ignora pentru că pacea și liniștea Ardealului pe terenul bisericesc este legată de aceste (sgomot). De aceea mi-am luat libertatea, ca să-l rog pe Escelența Sa Dl ministru că la prelucrarea proiectului de lege să fie cu posibilă considerare, față de relațiunile pe cari aici mi-am luat libertate a le desfășura și sum convins, că dacă aceste argumente vor fi luate în considerare și apretiate pe deplin acest proiect de lege așa va ajunge înaintea noastră, că nu va mai avea nime, cauză basată ca să-l atace nici în casa deputaților, nici în casa magnaților. („Unirea“).

MOCSÁRY DESPRE ANCHETĂ.

În n-rul dela 10 lunie, Ludovich Mocsáry scrie un al doilea articol în ziarul „Egyetértés“ de următorul cuprins:

„Da, ar trebui se stringem la olaltă această națiune politică sfâșiată, însă nu prin unitatea de limbă, care dată fiind situația nu este altceva, de cât o utopie. Fantasmagoria unității limbii nu poate alcătui temelia politice naționale, n'ar fi permis să dea directivă legislațiunii și guvernului, ori să exercite vr'o influență asupra lor. În ancheta recentă pentru instrucția primară, ideea dominantă a fost necesitatea limbii maghiare, maghiarizarea generală, și au fost de aceea, cari au spus-o aceasta pe față, ear alții au exprimat-o așa, că reclamau luarea instrucției primare în resortul statului, ceea-ce este identic, căci este lucru de sine înțeles, că statul nu poate întreține de cât școale maghiare.

Privim cu invidie la națiunile unitare în rasă și limbă, dar pe noi ne-a așezat providența în partea de sud-est a Europei, unde istoria a amestecat d'avalma popoare de toate rasele și limbile, așa că nici nu se poate imagina înghetarea de state naționale, fie mari, fie mijlocii, fie mici, chiar dacă vr'o cataclismă ar face tabula rasa și ar răsturna toate cadrele configurațiunilor actuale politice, dând compasul în mâinile popoarelor, ca să-și fixeze pe baza unității de rasă și limbă cadrele nouelor lor state. Nu ne putem imagina astfel de formațiuni, în cari să nu fie pe teritoriul statelor mari sau mici enclave de naționalități, cu cari neconținut ar fi necaz, ca și acum. Popoarele simt instinctiv puterea inherentă acestei situațiuni și de aceea nici nu e nevoie de unitate de rasă și limbă. Configurațiunile istorice și fără de asta au șanse destule de existență, numai să nu provoace cu forța situații, pe cari singuraticile naționalități să le găsească insuportabile. În acest uriaș cuib de furtuni — căci așa este nu numai Balcanul turcesc, ci întregul sud-est al Europei — nu este alt chip de trai, decât de trai în felul lumii civilizate, și nu este alt chip pentru evitarea veciniciilor sguđuirii, de cât că primim *statul quo*, pe care l'a creat istoria pentru raporturile naționalităților. Trebuie să se evite ori-ce înăsprire a diferențelor de naționalitate. Nu trebuie să fie supărat nimeni. Trebuie respectată libertatea personală. Nu trebuie prin urmare atacată nici limba, nici religia cuiva. Trebuie să se măsore cu măsură egală la toți nu numai din sarcinile, ci și din favorurile, ce poate să le ofere statul. Trebuie să ne ferim de rîvnirea asimilării naționale pe calea unității de limbă, căci de geaba o spunem d. e. noi Maghiarii, că noi nu vrem să violentăm, logica acestei politici care necesarmente duce acolo că facem tot contrarul și nu cum ar pretinde politica de naționalitate singur corectă.

În loc să alergăm după fantoma deșartă a maghiarizării generale, care acum duce la extravaganța școalelor primare cu limba de predare peste tot maghiară, sau la trecerea la stat a instrucției primare cu limba de predare peste tot maghiară, sau la trecerea la stat a instrucției primare, ar fi mult mai bine să cercetăm mai de aproape, dacă în adevăr este o nenorocire atât de mare faptul, că nu suntem națiune cu limbă unitară?

Oare nu este și aici așa, că în lumea aceasta toate lucrurile își au partea bună și rea, umbră și luminoasă? Și dacă cugetăm puțin cu sânge rece și nepreocupați, vom vedea, că tocmai situația noastră cu naționalitățile, care acum ne deprima așa mult și ne mână la fapte extravagante, ne oferă prospecte sigure, că Ungaria independentă să se încunjure cu o cunună unitară de popoare aliate, și prin aceasta să-și dobândească o poziție puternică în familia popoarelor europene, întocmai cum a fost pe timpul dinastiei arpadiene. Entitățile acele mari de naționalități, cari trăiesc cu noi și ale căror înrudiri de rasă și limbă trăiesc în vecinătatea noastră în state independente formează astfel de legături între noi și acele state, cari pot constitui baza unei alianțe firești, permanente și strinse. Amicul amicului meu este și amicul meu, ruda rudei mele, este și ruda mea. Poate să se ivească între noi câte o ceartă familiară, însă dacă se ivesc interese serioase sau chiar interese de existență, atunci se valorează postulatele ordinii naturale a lucrurilor.

Am putea noi de pildă să privim cu suflet liniștit, când colosul de miază-noapte ar strivi România, a cărei existență și înflorire este legată de inima a trei milioane de oameni, cari sunt cetățeni ai statului ungar? Din contră oare membrii națiunii române nu ar avea un viu interes, ca Ungaria să ajungă și să rămână într-o situație, ca frații lor de aici se aibă o prosperitate în toată privința și să nu fie aici numai o colonie exploatată de o putere străină? Tot așa suntem cu Sârbii. Faptul, că sub un acoperământ cu noi locuiesc un milion de Sârbi, ne asigură simpatia și alianța intimă a rasei dominante din Balcani, a Sârbilor. Cu Românii și cu Sârbii putem avea astfel de relațiuni de alianță, care se va deosebi de alianțele efemere iscodate de diplomați și în cari în timp scurt din amic se face dușman și din dușman amic.

Într-o astfel de conformație a relațiilor zăc șansele mult pomenitului imperiu unguresc, căci complexul națiunilor, cari trăiesc în alianță făcută pe temeiul firesc, au ocupat loc printre marile puteri cu rangul de imperiu. Astfel și nu pe calea, cum voia într'un rând o foaie din Budapesta să pună bazele imperiului său maghiar prin octroarea culturii maghiare tuturor popoarelor. Astfel poate să se întoarcă spre bine situația, în care acum credem, că residă cauza principală a slăbiei noastre.

Noi vrem să stărpim avintul național al naționalităților invocând mereu, că sub aripile vulturului cu două capete găsim scut sigur.

Să nu ne amăgim. Am putea noi să trăim și din omenia noastră, dar ar fi negreșit necesar să urmărim o politică corectă față cu naționalitățile și să nu împedecăm prin procedură nechipzuită valorarea părții bune a raporturilor naționalităților. Să ne gândim la viitor! Să ne gândim, că situația actuală, conform căreia o națiune de 20 milioane de pe un teritor de 6000 miluri pătrate este provincia acestui conglomerat de monarhie, nu poate dura vecinic.

Poate se amăgesc unii cu aceea, că situația aceasta o putem folosi, ca să maghiarisăm pe toate rasele străine (?) și că totuși asta ar fi baza cea mai sigură a viitorului nostru. Eroare fatală! Întăiu pentru că acele rase nu sunt sdrențele vreunei națiuni în agonie, ci membrele cu conștiință deplină ale unor națiuni, ce formează state independente, din care cauză maghiarizarea generală este o iluzie deșartă, după care zădărnice alergăm. Al doilea, pentru că puterii ce domnește asupra noastră, nu-i pasă, ba chiar îi convine, ca să ne facem cât mai odioși înaintea naționalităților și în același timp se îngrijește, ca arborele să nu crească până în cer.

Eată planul dlui ministru Berzeviczy. Sunt mulțumiți cu el adevărații șoviniști?

Presa din România despre proiectul de revizuire al lui Berzeviczy. Deputatul G. Panu scrie următoarele în „*Săptămâna*“, revista politică ce apare în București:

„Pericolul cel mare însă este de astă-dată la Românii din Ungaria. Până acum ei erau persecutați politicește, opera de desnaționalizare se făcea pe căi lăaturalnice chiar fătise, dar școala românească era mai mult sau mai puțin respectată. De astă dată școala este în pericol, școala cu învățătorul. Aceasta înseamnă că totul este în pericol.

Mă explic. Până acum învățătorii ieșeau din școlile normale românești, ei duceau la școală cultura și sentimentele naționale, copil se adăpau dela acest izvor. Printr'un proiect de organizare foarte meșteșugit, ministrul de instrucție dela Pesta vooeste ca de acum înainte să-i dea învățătorului în școlile normale cultura și sentimentele maghiare, pentru-ca el să le ducă apoi în școală, adică să maghiarizeze pe învățător. Pe lângă aceasta, limba de predare a tuturor obiectelor va fi cea maghiară, măcar că deja și până acum se învăța în școlile românești 17 ore pe săptămână. Și toate aceste dispoziții au în aparență scopul de a îmbunătăți starea învățământului. În adevăr meșteșugirea este următoarea:

Ministrul fixează că școlile care vor putea să aibă o sumă de atâta, pentru-ca să se poată întreține, acele rămân ca și mai înainte; celor care le lipsește suma, ministrul se oferă a le o completa însă atunci cu dreptul de a se amesteca și el și din nenorocire cea mai mare parte din școlile românești sunt în această din urmă categorie, iar populația românească este prea săracă pentru a face sacrificiul românesc absolut necesar. Este o chestie bănească care ar putea scăpa de o mare nenorocire națională.

După părerea mea numai o participare energică a Românilor la viața politică din Ungaria, ar putea cel puțin să ne dea șanse de a lupta în viitor în mai bune condiții. Abținerea a fost o mare greșală. Dacă atâția ani Românii nu s'ar fi abținut dela alegeri, eu am credință că situația lor ar fi fost astăzi mai bună. Este cu neputință, ca într-o țară unde partidele sunt așa de violente și pătimase ca în Ungaria, unde lupta politică absoarbe atât de mult mintea, prezența a 25 sau 30 de deputați români în Cameră să nu aibă nici o influență.

Românii, constat cu bucurie că au înțeles acest adevăr și se pregătesc a intra pe această cale.

Circe — „hungarica“.

II.

Vorbind de noul proiect al ministrului Berzeviczy, dacă știți nițică istorie, nu-l poți asemăna cu nimic mai potrivit decât cu vitelul de aur din — Bethel. Și asta din două considerații: Din punctul de vedere moral politic al guvernului unguresc, îndeosebi acest paș — Circe — nu e progres; e degenerare, similară cu pașul moral retrograd al lui Israil când, dela cultul lui Iehovah, s'a abătut în calea idolatriei. Al doilea punct: Dacă idolatria lui Israil, — ca să ne servim de exemple înțelese de majoritatea presei ungurești! — e egală în politica dela noi cu deraierea politică a guvernului, asta e pentru-că nu lipsește nici din coaci d'ocamdată, numai preponderanța influenței elementului lui Israil.

Am constatat-o nu odată.

Acest element, vecinic pribegitoriu și fără patrie, vine să-l învețe pe nenorociții noștri compatrioți la iubirea de patrie; aceasta lepră a neamului omenesc, ce rătăcește în lume fără ideal, croește idoluri unei națiuni cu trecut de o mie de ani în Europa; aceasta degenerescență, a căreia politică e „aurul“, face în țara ungurească politică „națională“.

Măți înțeles?

După-ce i-au aservit, li-se mai girează sinceri frați; după-ce i-au orbit, li-se angajază conducători.

Atari conducători însă — istoria lumii o dovedește — duc nu la liman ci la groapă.

Să deschidem cartea trecutului neamului unguresc și ne va convinge despre tristul și neînfringibilul adevăr.

Prevenim, că mult trimbițata „ideie“, ce vor Jidovii să li-o intruzeze Ungurilor cu ajutorul ministrilor ungurești, și-au trăit-o Ungurii odată.

În locul „ideii“ de azi, concetățenii unguri aveau odată un *regat independent*, cu *dinastie națională*, pus sub patronatul Maicei Domnului nostru Isus Christos, pe base solide de existență politică de un înțelept și sfânt Craiu, ear mai apoi lăsat în grija legislatorilor cuminiți. Eregatul unguresc din veacul XI și XII. Și l-au pierdut.

Din ce cauză?

Pentru-că crai apostolic și nobilime creștină făcu cauză comună cu ce avea lumea creștină mai urgisit în veacul XIII-lea — nu observăți, că tocmai veacul decadentei regatului unguresc? — cu elementul corupțiunii și a distrugerii. Și ingenunchiară în privința economică și financiară țara sfântului Ștefan înainte „tzitzith“-ului — dacă astfel s'or fi numit și atunci ciucurii dela colturile vestimentelor jidovești —; se legătură cu lepra, contra căreia apusul lua măsuri represive în același veac, cum bunăoară un Filip August al Franciei, Iacob I al Aragoniei, sinodul din Viena și alți factori, pe tema celor mai negre mișelii ce le săvârșia jidovimea. Numai Ungaria, nefericita-ne patrie, i-a îndrăgit. Ear tragedia se sfârși cu destrămarea regatului și cu pogorirea dinastiei naționale de pe înălțimea tronului în adâncimea negrului mormânt... Pe veci!!

Aici duce pururea opera, peste care planează duhul semitic: Purcede din interes, clădește pe demoralizare, iar sfârșitul — soarta Ierusalimului.

Ierusalime, Ierusalime! *cela* ce ucizi proroci! — Ungarie, Ungarie patrie mașteră naționalităților!

Azi par'că nu aceeași tragedie a veacului se repetă, cu deosebirea formelor dictate de situația schimbată a vremurilor, în nenorocita noastră patrie!?

O zicem: pentru-că magistrii și apostolii afurisiți „idei“ nu mai sunt urmașii celui neam unguresc cu care, cu chiu cu val, dar totuși am dus-o împreună o mie de ani!

Și o sustinem, pentru-că cine nu știe la noi azi, că perciunații fără patrie, fără ideal moral și cetățenesc dreg afacerile cele mai înalte în stat?

Numai ei au putut fi în stare și hahamii lor să mutilizeze astfel sufletul și înțelegerea concetățenilor unguri și să le furnizeze ideea unei Circe până și în pedagogie.

Să nu le fie însă prea amară desamăgirea și prea târzie pocăința concetățenilor, „cari se lasă orbiți și purtați de mână de elemente corupte

Învețe din trecutul propriu și nu se lase să li-se mai gătească un 1301 și pentru puținul ideal „abstract“ din idealul ce l-au trăit și pipăit odată.

Deschidă-și cartea trecutului în care sunt scrise glorioase pagini pentru timpul când maghiarul s'a încrezut în Dumnezeu și în brațul său; nu ca în veacul XIII când, moleșit și corupt, în fața primejdiei supreme pentru țară, când anume armia lui Bela IV, strinsă la luptă cu sabia purtată încruntată în sânge, fiind surprinsă la Sajó în timp de noapte cerca întâiu să se spele și să se peptene... Așa o „virtute“ militară n'a putut fi rezultanta decât a influenței destrămoare a jidovimeii din acel veac al decadentei regatului unguresc. Căci asta e virtutea lor până și în timpurile noastre; nu mai departe decât la 1865, cerură camerei și și senatului român să-i dispenseze dela serviciul militar ca-s fricoși de bătaie...

Rămăși în brațele jidovismului, concetățenii unguri vor să ajungă și cu „ideia“ rămasă acum numai „ideie“ la un alt — Muhi. Pentru-că:

Tovărășia cu jidovii — așa ne învață istoria — a distrus ideile multor națiuni amăgite; numai aceasta a și înaprit raporturile dintre naționalități și stăpânire; și numai aceasta va fi pricina *nedoritei* deslegări a acestei chestii pentru statul ungar.

Aceasta tovarășie a schimbat patronul regatului, pentru-că nu se simția bine sub acoperământul maicii Domnului!

Aceasta tovarășie mistifică istoria; neagă faptele istorice cele mai evidente și ne decretează de desfrințăți pe cei-ce vrea să ne ofere

azi în același timp jertfă pentru „Circe hungarica“.

Aceasta tovarășie, și nu descendenții „istoricei“ nații maghiare, nu vreau să ne lase să fim naționalități ce ne-a lăsat Dumnezeu; și numai aceasta nu vrea să ne recunoască jertfele ce le prestăm pe altarul patriei și iubirea aceluși pământ în care zăceau deja moaștele părinților noștri la venirea Ungurilor.

Aceasta tovarășie de capete și suflete desechilibrate nu înțelege rostul celor o mie de ani, ce i-au trăit naționalități cu Ungurii; că împreună am luptat și muncit pentru apărarea și mărirea ei.

În zădar; nu ni-se recunoaște; nici măcar dreptul existenței, căci „Circe hungarica“ cere cap, sânge și suflet.

Va să zică: Se deschide același prospect din trecutul evului mediu.

Pentru-că — în raport cu jertfele prestate, cu progresul moral și umanitar al timpului — nu mai e deosebire între „misera plebs contri-buens“ deodată, legată de glie și martirizată până la teapă, și între a avea, ca azi, drepturi cetățenești numai înarticate în lege și eludate în praxă.

Nu e îmbunătățire a stării lucrurilor când tu, care deși în criticele zile ale patriei, mătratată fiind, nu i-ai deas sângele și sudoarea feței tale, și totuși ești batjocorit, scuipat, pămuit și răstignit pe crucea jidovului liberalism în numele iubirii de patrie (?), de cei ce au ținut să esceleze prin detragerea brațului și a banului reclamat de patrie...

Recunoștința? Asta cât de colo ni-o dovedește, în deosebi nouă Românilor, „Circe hungarica“.

Opera dinainte de trefzec și câți-va ani a marilor bărbați de stat cari, în frunte cu un generos părinte al popoarelor sale, au văzut asigurată temelia, pacea și fericirea patriei în egala îndreptățire a tuturor cetățenilor, o surpă niște pigmei de talia „kohen haroš“-ului Circei hungare și a celorlalți preoți ai „ideii“, a căroră deviză e a distruge totul ce zace în calea unei chimere, unui ideal fără conținut moral, a nefastei „idei“ ce n'are să îmbrace forme concrete în vecii vecilor...

Mohács are punct corespunzătoru Világos-ului; iar punct simetric în timp își poate afla și Muhi, căruia, ca și azi, i-a premers ruina economică, financiară și putrejunea morală a țării...

Iubiți concetățeni unguri! Nu siluiți firea prin tovarășia voastră cu jidovii și prin siluirea noastră în urma manoperelor degenerescenței vechiului Israil.

Căutați punctele cari să ne apropie cetățean de cetățean. Înainte va sta nimbul și aureola guvernelor și fericirea patriei.

Nu vă plecați urechile la miturile ce vi-le inspiră „neofiti“ cari, dacă nu tocmai ei, dar sigur părinții lor, au trecut prin strimtoriile Carpaților, în locul „atleii“ de azi cu piei de iepure în spinare și în loc de armatura demnilor viteji ai lui Arpad, cu tradiționalul usturoiu și specificul „faetor judaicus“.

Lăsați nălucile și nu ascultați glasul rene-gaților, cari nu și-au putut afla loc organic în corpul sănătos al naționalităților.

Întoarceți din calea Bethelului, părăsiți cultul Circei pedagogico politice, ferți-vă de idolatria politică!

DIN ROMANIA.

Inspeția M. S. Regelui la Cotroceni. După cum am anunțat, M. S. Regele a inspectat erî trupele din reg. 4 Ilfov Nr. 21 și 6 Mihailu Viteazu, concentrate în tabăra dela Cotroceni. Drumul care duce în tabără, era împodobit pe ambele laturi, cu steaguri tricolore.

La intrarea în tabără se aflau expuse portretele Suveranilor și ale AA. LL. RR. Principilor Moștenitori. În tabăra reg. 21 se ridicase un pavilion de verdeață în care era instalat un bufet ocazional.

Pe toate aleele din tabără falfăia drapelul tricolor.

M. S. Regele a sosit în tabără la ora 5 fix, și a fost întâmpinat de A. S. R. Principele Ferdinand și Principele Carol, de dl Dimitrie Sturdza, ministru de război, general Coandă,

secretarul general al ministrului, general War-tiade, general Grozea, general Anghelescu, colonelii Gărdescu și Saegiu, comandanții celor două regimente, colonel N. Constantinescu împreună cu statul major al corpului II de armată, colonel Al. Hiotu, maiorii Barauga și Rimniceanu, etc.

Cu tot praful enorm care se ridica în atmosferă și care împedica vederea la 25 pași, trupele comandate de dl general Anghelescu, comandantul brigădei a 8-a, au început exercițiile pentru inspecție. Unitățile erau formate din oamenii trupelor permanente și cu schimbul, care au executat mișcările din școala de companie și de batalion, formațiuni și lupte, în diferite ordine.

La sfârșitul inspecției, trupele au defilat înaintea, M. S. Regelui și a A. S. R. Principelui Ferdinand, sub comanda d-lui general Anghelescu. În fruntea brigădei mergea reg. 6 Mihail-Viteazu, urmat de reg. 4 Ilfov Nr. 21.

După defilare, M. S. Regele împreună cu suita și cu ofițerii ambelor regimente, au mers în pavilionul din reg. 21, unde a făcut observațiile Sale asupra inspecției, relevând unele din exercițiile și dând instrucțiuni relativ la interpretarea lor.

S'a servit la urmă șampanie, dulceață și bere.

Foarte mulțumit de gradul de instrucție al trupelor, M. S. Regele a mulțumit atât celor două comandanți cât și ofițerilor ambelor regimente.

În urmă, M. S. Regele a vizitat baracele și infirmeriile regimentelor, cea dela reg. 21 condusă de dl maior Dr. Petre Constantinescu, iar cea dela reg. 6 condusă de dl cap Dr. Savu Iliescu.

La ora 8 seara, terminând inspecția, M. S. Regele însoțit de A. S. R. Principele Ferdinand au plecat din tabără, înapoiindu-se la palat prin Dealul Spirei.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 14 Iunie 1904.

— **Fundațiunea arhiducelui Iosif.** Arhiducele Iosif a donat pe seama sanatoriului tuberculoșilor sârmanii de pe Alföld 10.000 coroane. Astfel prin înalta donațiune fundațiunea cu scop atât de nobil umanitar s'a ridicat la suma de peste 110.000 coroane. Se așteaptă începerea zidirii cât de curând a sanatoriului, probabil deja la toamnă.

— **Morbul regelui Saxon.** În starea regelui Saxon George medicii au constatat ceva ameliorare. Conform buletinului dat azi, noaptea trecută regele a dormit mai liniștit, deși s'au ivit greutăți de respirație. În urma luării de alimente în cantitate mare, forțele i-au revenit augurului pacient. Regele a eșit și în liber, și dacă timpul rămâne și mai târziu favorabil, regele va eși la aer în toate zilele.

— **Contele Apponyi în Iászberény.** Contele Apponyi însoțit de resturile gardei sale naufragiate, a descins Duminecă în Iászberény în mijlocul alegătorilor săi, și a suflat din nou în surla lui Lehel, chemând, nu pe naivii săi alegători, ci, „zice dînsul țeara“ sub steagul ce a încercat deja toate capitulațiunile rușinoase. Nobilul conte, după ce Tisza îl poartase afară din partidul liberal, și câteva zile trăise chinuit de îndoiele ca Hamlet, desfășură din nou steagul fostului său partid de pie memorie „nemzeti párt“ tot sub acest nume. Duminecă a și dezvoltat programul partidului. Am auzit din nou tocitele fraze de „nemzeti állam“ „nemzeti egység“, „nemzeti összefordás“ și alte minunății cu care unul îmbată „nemzet-ül“ din Seghedin, celalalt pe cel din Iászberény. Căci în fond nici o deosebire. Acelaș program, aceleaș idei, chiar și tonul acelaș, căci nici unul nu se lasă lăsat; totuși două partide, căci doi sunt și vătavii, care vreau cu ori-ce preț să însemne ceva. Va să zică nou partid.

— **Nou secretar de stat.** În ministerul de agricultură s'a va înființa în curând un al doilea post de secretar de stat.

— **Manevrele de toamnă.** Semioficiosul „Bud. Tud.“ scrie: Tot mereu se ivește vestea, că în anul acesta se vor ține manevre mari în Ungaria, la care va participa și Majestatea Sa. Am amintit de mai multe ori, că după-ce în urma obstrucției trupele ungare în loc de Octomvrie anul trecut, au putut căpăta abea în Mai anul acesta recruții, trupele Ungariei n'au putut ajunge încă așa progrese, ca să fie capabile de o manevră în stil mai mare. Astfel manevre mari anul acesta vor fi numai în Austria, unde recrutarea s'a făcut la vreme, și anume în 2—6 Septembre în Strakonice din Boemia. Majestatea Sa cu statul major vor sta în Stekur lângă Strakonice.

— **Desvălirea statuei din Seghedin.** Seghedinul a fost Duminecă centrul unor mari sărbători. Trei miniștri, în frunte cu ministrul președinte Tisza, o ceată de fișpani și alte somități s'au prezentat la serbarea desvălirii statuei contelui Tisza László, ridicat de orașul Seghedin pentru meritele decedatului câștigate la reconstruirea orașului, după catastrofa inundațiilor din 1879. Monumentul a fost desvălit la 11 ore. Când a căzut vëlul, a apărut figura de bronz a contelui Tisza László cu baston în mână, sprijinindu-se de o stâncă de piatră și privind spre cei doi spărgători de piatră, dela pedestalul său. Seara a fost banchet, la care s'au ridicat mai multe toasturi pentru membrii guvernului.

— **O delegație la M. S. Regele Carol.** O delegație a reg. 2 a gardei imperiale din Berlin va veni în cursul verii la Sinaia ca să prezinte M. S. Regelui o fotografie a tuturor ofițerilor aceluși regiment odată cu omagiile lor.

Se știe că Majestatea Sa a aparținut acestui regiment înainte de urcarea Sa pe tronul României.

— **Asentare în Arad.** Cantece voinicești au conturbat azi dimineața somnul târziu al cucoanelor din frumoasele palate de pe strada principală. Erau feciorii din Pârnea. Toți băieții zdraveni, bine zidiți, nați ca bradul, virtuși ca ferul, care mergeau, cu inima ruptă la măsură. În urma lor cu ochii umezi, mamele, surorile și ici colea câte-o pârneveancă cu ochii mari, în care vedeai cum tremură o lacrimă. Publicul de pe corso, privea cu nesăț la voinicii noștri, care tremurau dîna duos. Pe la amiază stradele resunau din nou de chiotele feciorilor. Erau acum toți cu hârtie în pălărie, semn „c-au fost luați cătană la împăratu“. Se și poate fâli împăratu cu așa cătane.

— **Păstor — rățacit.** Ni-se scrie: Foaia săptămânală a comitatului Turda-Arieș, „Aranyos-Vidék“, în Nr. 11 publică o notiță despre alegerea de notar, săvîrșită la 18 Februarie a. c. în comuna Vidra-de-jos (Munții-Apuseni), în care între altele zice: „Protopretorelui substituit Dr. Boer Kálmán, cu aceasta ocaziune i-s'a făcut frumoase și însuflețitoare ovății. În comuna Ponorel, o poartă triumfală împodobită cu stindarde tricolor maghiar și cu inscripția „Isten hozott“ și înaintea lui s'au trimis un banderiu de călărești. La intrarea în comună a fost întâmpinat cu salve de treascuri ear preotul gr.-catolic Coroi Miklos a ținut o frumoasă vorbire — de sine înțeles „în limba statului“.

Să fim drept și să nu facem nimănui nedreptate, însă o mică comparație să ne fie permisă. Îmi aduc aminte când membrii comitatului despărțământului „Asociațiunii“ și-au ținut adunarea în Vidra-de-sus. Trecând prin comuna Ponorel, n'am putut observa nici un suflet de om și cu atîta mai puțin poartă triumfală, salve de treascuri nu s'au auzit, preotul gr.-catolic Coroi Miklos ca 'n palmă, ear la adunare n'a putut lua parte din alte motive. S'a făcut sfințirea bisericii greco-orientale din Ponorel, o serbare așa zicînd românească, la care — probabil — din motive iezuite, preotul Coroi Miklos și cu poporenii săi nu au luat parte ba încă le interzise strict participarea. Poporenii gr.-catolici n'au școală în Ponorel, ear când greco-orientalii cu multă trudă își făcuseră o școală în care de prezent se adăpostesc și băieții greco-catolici, poporul informat de o mână nevăzută, cerea școala de stat.

În prima linie e chemat On. public se face comparație între saptele preotului Coroiu

Miklos din Ponorel, ear în al doilea, Venerabilul Capitlu Mitropolitan din Blaj să i-le judece.

O alegere de notar pentru poporul român, așa cred că nu-i nici o sărbătoare, ba între împrejurările de azi e mai bine zis o zi de doliu, căci sunt binecunoscuți notarii prin toate părțile; până când o adunare a despărțământului „Asociațiunii“ e adevărată sărbătoare, căci e o instituțiune curată românească, înființată pentru înaintarea culturală a poporului român. Ei, vezi părinte aici trebuia să faci d-ta poartă triumfală, la asemenea adunări, se ia parte și aici să-ți ridici glasul. Și dacă vrei într'adevăr să faci poartă triumfală, stăruie pe lângă poporenii se face-ți școală în sat, ori cei puțin reparați sfînta biserică la altarul căreia servești, căci spre nelauda d-tale e aproape de ruină.

— **Naufragiul unui vapor.** Se anunță din Tunis că vaporul grecesc Kopinoka, plecat din Sulina, avînd de căpitan pe Nicolae Maraites, și un echipaj de 27 oameni, cu o încărcătură de grâu și lemne provenind din Sulina și Syra, cu destinație Rotterdam, s'a isbit în noaptea de 20 spre 21 Mai de insula numită Deux-Sorelles.

Izbitura a fost foarte violentă. Tablele au fost distruse pe o lungime enormă. Apa a năvălit în „cala“ corăbiului și în câteva clipe vaporul se scufundă.

Șalupele au putut fi puse pe mare cu toate că era agitată. La 24 c. corabia „Emilie“, din portul Bizerte, întorcându-se din Galite, a întâlnit o șalupă cu 24 oameni din echipaj, pe care îi luă pe bord și-i duse la Bizerte.

Nenorocii erau sleiți.

24 alte persoane din echipaj și călători se înbarcaseră pe alte două șalupe. Despre soarta lor nu se știe încă nimic. Sunt temeri de un dezastru. Căci pe mare bănuia furtuna.

Cu toate acestea nu s'a pierdut ori-ce speranță; se poate ca ei să fi debarcat pe unele puncte de pe coastă îndepărtate de ori-ce comunicațiuni.

— **Osîndiți.** În Decembre din anul trecut a fost omorît în ospătăria Novac din Oravița țăranul, de altfel de un trecut păcătos, George Crăciun, luând parte la omor și personalul ospătăriei. Tribunalul din Biserica albă a ținut acum pertractare, osîndind pe făptuitori unul câte unul: Milos Prică, servitor la 8 ani, Megyery István polițist la 6 ani, Horváth Iacab chelner la 5 ani, George Păsule cojocar la 3 ani și Dimitrie Păsule la 1 an temniță și 500 coroane amendă. Osîndiți au fost deținuți.

— **Oficer bavarez deținut.** Din Berlin se telegrafează: Baronul Horn, oficer în armata bavareză, care a fugit dela regimentul său a fost alaltăeri deținut. Nainte cu câteva zile un străin a închiriat o odaie mobilată la o damă, dîndu-se aici de negustor cu numele Paltin. Spunea, că acum vine din Africa, dar chiar asta îl fusesse de cap, căci mulți s'au interesau de acest comerciant „african“. Așa a ajuns să se intereseze de el și poliția, când un detectiv l-a recunoscut și deținut.

— **Ce-o fi asta?** Citim în „Budapesti Hirlap“ de ieri: Casina valahă din Bistrița, a cărei organizație era întinsă asupra întregului comitat, a fost disolvată de către fișpan, pentru atitudinea ei politică, și a fost pornită cercetare criminală.

— **Cea mai scumpă carte.** Aceasta carte este un catalog, catalogul colecției Walters de tablouri și porcelan, care se află în Baltimore. Proprietarul acestei colecțiuni — negreșit vr'un milionar, care nu știe ce face cu banii — a făcut un catalog ilustrat și executat cu o pompă fabuloasă pentru al trimite muzeelor și bibliotecelor mari. Din acest catalog numai 100 exemplare au fost tipărite, dar aceste 100 exemplare au costat mai mult de 400.000 coroane. Oare cât poate costa atunci întreaga colecție?

— **Un pseudo-călugăr exercec.** Din Segsard se scrie: Zilele astea un străin travestit de călugăr, s'a prezentat la abatele-pleban Wosinsky Mór din Segsard, unde s'a dat de călugăr consacrat, cerînd elemosină, ca să poată merge (?) la Roma. Pe grai imediat a recunoscut abatele, că

are de lucru cu-n exocroc, care, dându-se de călugăr francez, vorbea foarte defectuos această limbă.

— De ce vorbești așa de rău franțuzește, dacă ești francez? — întrebă abatele, despre care exelugărul probabil a presupus, că nu știe nici o boabă franțuzește. — Pentru-că am petrecut mai mult timp în Italia, răspuse exocroc, dar infundându-se și mai rău, căci întrebându-l acum abatele ceva în italianește, n'a putut nici să-și deschiză gura. Ast-fel plebanul Wosinsky convingându-se că are de a face un exocroc în toată forma, s'a dus la poliție unde a denunțat pe pretinsul călugăr, care într-aceea a grăbit la tren, simțind un gând sinistru, de a fi descoperit. N'a putut fugi, căci un polițist aci l'a înghet și l'a transportat la poliție, unde a negat că s'ar fi dat de călugăr, ci numai de ziarist, și că nu este nici Francez nici Italian, ci Spaniol. La poliție „cuviosul“ monach a fost pozat, trimițându-i-se fotografia ofițierilor polițiale pentru a erua ubicațiunea lui, și dacă nu a comis cumva și în alte părți exocrocării.

— **Toreadorul vulnerat.** Espada Pouly, care la prima reprezentație a luptelor cu taurii din Budapesta a fost rănit la picior de coarnele taurului infuriat, zace la clinica profesorului Réczey. Lângă toreador permanent se află un prietin al său, Gras, care îl servește. La patul său este și un interpret, care face posibil contactul dintre medic și pacient. Conform opiniunii medicilor, rana lui Pouly numai în 10—12 zile se va putea tămădui.

— **Un soț criminal.** Abdurahman Mehmed Effendi din Constantinopol și-a ucis pe propria lui soție, în vârstă de 25 ani, care era și însărcinată.

Asasinatul a fost comis la orele 4 din noapte, în timpul unei certe între cei doi soți.

Lumea, care la strigătele desperate ale nefericitei femei a alergat spre a-i veni în ajutor, n'a putut să străbată în casă, căci ucigașul închisese ușa camerei cu două lacate. După aceea criminalul stinse lampa și fugi, grație întunecului de atară.

Abdurahman Mehmed a fost totuși arestat, puțin după aceea.

— **O femeie uriașă.** În Bruxela (Belgia) a murit dăunăzi, la un spital, o femeie, de 50 ani, care avea o talie de nu mai puțin 2 m. 20. Cosciugul în care a fost pusă avea colosale dimensiuni: lungimea 2 m. 25; lărgimea 90 centimetri; înălțimea 73 centimetri. Aceasta e cel mai mare cosciug ce a încăput vre-odată în ospiciile din Bruxela.

A fost nevoie de șase ciocli, în loc de doi, ca de obicei, care să așeze corpul în carul funebru, și numai cu multă greutate au reușit să-l introducă acolo.

— **Naționalitatea generalului japonez Kuroki.** Un ziar din Athena pretinde a ști, că vi-teazul general japonez Kuroki este de origine greco-română. El ar fi originar din o familie mare din Acropolis, care are rangul de conte, conferit numai dintre strămoșii lor de către Morosini, pentru-că s'a distins în luptele contra Veneției. Un strămoș al lui Kuroki fiind implicat în omorirea lui Capodistria, a fost exilat din Grecia și a venit în România, unde s'a căsătorit. Din această căsătorie s'a născut un băiat și o fată, care s'a măritat după un grec din insule, ear băiatul emigră în Japonia. Un văr al generalului a plecat la Atena ca să caute dovezi pentru stabilirea genealogiei eroului. După biografiile japoneze Kuroki ar fi de loc din Satsum.

— **Secretul canalului Spree.** Săptămâna trecută a fost pescuit din canalul Spree cadavrul unei femei, al cărei cap, mâni și picioare erau tăiate. În acest caz îngrozitor și misterios investigația polițială încă nu a putut erua pe făptuitor, ear azi se telegrafează din Berlin, că acest caz s'a repetat, scoțând, tot din acest canal cadavrul tot așa de mutilat al unei fete de nouă

ani. Poliția a descoperit că această victimă este tinera fiică a fabricantului de cigarete din Berlin. Poliția a pus un premiu de 1000 marce pentru prinderea ori indicarea urmelor sigure a făptuitorului.

Telegrame.

Generalul Kuroki înaintează neîncetat contra lui Kuropatkin, care mereu se retrage. Conducătorii de războiu ruși sunt preocupați de gândul, să părăsească și Liao-Jangul pentru a se retrage mai în interiorul Mandșuriei, unde să poată lua ofensiva. (?) Conform unei telegrame din Tokio, cartierul general rusesc a fost mutat deja din Liaoyang la Mukden.

La Kajping s'a dat o luptă între o divizie a lui Kuropatkin și între a III. armată japoneză. Detalii lipsesc.

Bibliografii.

Istoria lui Ștefan cel Mare. Ministrul cultelor și Instrucțiunii publice din România călăuzit de cele mai bune intențiuni de a ridica însemnătatea aniversării morții lui Ștefan cel Mare, a făcut posibilă tipărirea unei monografii asupra marelui Domnitor. Scrierea aceasta, datorită dlui prof. univ. N. Iorga, a apărut acum într'un număr mare de exemplare, cu speciala menire de a se răspândi din centru până la ceea mai îndepărtată periferie a poporului, făcând cunoscute faptele sărbătoritului viteaz. Pe lângă ediția populară de o ieftinitate unică în piața literară (o carte de 336 pagini cu numai 75 bani) opera savantului nostru istoric s'a tipărit și în o ediție de lux, pe hârtie velină și la sfârșit cu un prețios indice de isvoare și adnotațiuni. Prețul ei este de 2 lei 50 bani. Ambele aceste ediții stau la dispoziția marelui public. Atât sărbarea dela Putna, cât și numele autorului asigură acestei cărți un rol frumos, patriotic, o deosebită importanță. Cartea este tipărită pe cheltuiala Ministerului de Culte și se află în deposit și de vânzare la Institutul „Minerva“ București, Str. Regală, 6.

Se află de vânzare la librăria P. Simtion în Arad, și credem că tot Românul va grăbi să și-o căștige.

Anunț.

Sub titlul: *»Terția, trăsături critice de pe viața Românilor transilvăneni«* — și drept completare a scrierilor mele *»Reunirea«* și *»Almanahul sf. Nicolae«*, va apărea în Octomre a. c. un nou studiu de aceeași estensiune, circa 200 pagini 8° mare, condus de curate tendințe pentru regenerarea poporului nostru.

După experiențele făcute cu aceste cărți însă, care au fost căutate, iar prețul lor a rămas în mare parte prin buzunarele unor *»librari«* și mai ales *»prieteni-colegi«* conștiențioși (?), noua carte se va tipări într'un *tirajiu restrins* și se va trimite *numai abonenților*. Voi fi în chipul acesta pus în putința a trimite cartea franco la adresa abonenților pentru prețul anticipat de 2 cor dând colectanților deja dela 5 exempl. unul gratuit.

Rog deci On. Public român, se aboneze aceasta scriere prin asignarea prețului la adresa mea mai de jos. În urma unor svornuri imprăsciate cu rea credință, aflui de lipsă a constata aici, că cărțile mele nu sunt nici *oprite*, nici *epuizate* (mai am din fiecare vr'o 150 es.) — și astfel ori-cine le poate comanda direct la mine pe lângă prețul redus a 2 cor. În anumite cercuri se manifestă și oarecare *timiditate* față de procurarea acestor cărți; — observ deci, că în asemenea cazuri, astfel nemotivate, cărțile se pot comanda pe o adresă fictivă *post-restante*.

Sibiu, 15 Maiu 1904.

Ppresb. N. Manegutiu.

BURSA.

Bursa de cereale și efecte.

CEREALE:

— Cursul pieții din Budapesta. —

— Iunie 14 1904.

GRÂU.

Grâu dela Tisa — — — — —	9.60—9.95
„ din Banat — — — — —	9.25—9.70
„ din Nordul Ungariei — — — — —	9.90—9.45
„ din Bacica — — — — —	9.25— — —

ORZ.

Orz dela Tisa — — — — —	6.10—7.20
„ de lângă Dunăre (Bpesta-Mohaci) — — — — —	6.60—7. —
„ din Nordul Ungariei — — — — —	6.80—7.50
„ pentru spirt — — — — —	5.80—6.15
„ pentru nutreț — — — — —	5.70—6. —

SĂCARĂ

Săcară din jurul Pestei — — — — —	6.95—7.15
„ din Nordul Ungariei — — — — —	6.00—6.00
„ deoseb. ung. — — — — —	6.70—6.90

PORUMB.

Porumb ungar — — — — —	5.55—5.75
„ sârbesc — — — — —	— — — — —
„ Cinquantin — — — — —	6.65—7.20

OVES.

Ovės unguresc prima — — — — —	5.25—5.50
„ „ media — — — — —	5.08—5.20
„ „ slab — — — — —	5.85—5.05

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

În comuna Berzova să caută un faur și un barbier, cari voesc se ocupe acest loc, să se adreseze la Vaselian Popovici, înv. pens. în Berzova. 268 1—3

La publicațiunea Doctorului Licht despre folosința fluidului Elsa al lui Feller din deosebite reviste medicale au apărut mai multe declarații și păreri din partea specialiștilor, cari toate accentuează, că fluidul Elsa al lui Feller este chemat să ocupe locul prim în tămăduirea morburilor de pelagră; mai departe proprietățile prin cari se deosebește de alte asemenea preparate sunt următoarele: 1. efectul rapid și fără dureri; 2. efecte ulterioare exchise, 3. Modul de întrebuințare ușor și mirosul per eminențiam fin; 4. Prețul extraordinar de ieftin; Multe mici scrisori de mulțumită dovedesc, că fluidul Elsa al lui Feller, care la multe expoziții a fost premiat, ajută excelent și iute contra durerilor de cap și stomac, de podagră și junghi, contra tusei, răgușelii, flegmei, lipsei de apetit, digestiune deranjată, ameteților și contra altor multor morburi. 12 sticle mici ori 6 sticle duple trimit francat pentru 5 coroane unicul preparator Eugen V. Feller, farmacist, Stubica, Centrale 81. (com. Zagreb). Feriți-vă de diferitele falsificate fără valoare. 252 1—2

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una coroană, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 fileri expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frângerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 fileri. Cu rambursă spesele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biourul de administrațiune al lui

Ingusz I és Fia.

Arad

207

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Răssu-Sirlanu.

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minorităților. — Lângă edificiul postelor.

263

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de jupoane, blouse și neglijé.

Întreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public cont curent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, că dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să-și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weitzer (palatul Minorităților).

Comande din provincie primim cu mulțumită și la dorință punem la disp. ori-căruia fie personal fie prin agentul nostru, colecția bogată de modele.

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, ofițerilor, ofițanților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanții dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtocolată.)

Bani

226

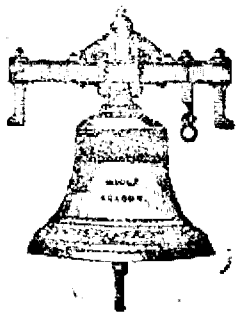
Frideric Mönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, arangeată pe motor de vapor.

Arad, strada Rákoczi Nr. 11-28.

S'a fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiast clopot tare și cu sunet adânc, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă tot-odată clopote de fer ce se pot învîrți și postamentele de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără-ca să se clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învîrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o supra-solvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

7 20—25

Noutate la curățenia locuințelor!

Respectuos aduc la cunoștința on. public, că după lungi experiențe dispun de un așa mijloc, în cât pot primi pe lângă garanția și încredere

stărpirea insectelor din locuințe cu desăvîrșire.

Vopsese odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretensive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

258

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-utca 19. szám. partere.

Împrumuturi de bani pe amortisare

mijlocesc pe lângă condițiile cele mai avantajoase, pe moșii și case în oraș cu 4,3, 4,5 și 5% și amortisare de

20, 25, 30 și 50 de ani

adeacă în camătă e socotită atât camăta cât și amortisarea din capital.

Principiul meu e îndestulirea M. On. public, care vrea să facă împrumuturi hipotecare.

Împrumuturile se plătesc în bani gata, scrisorile hipotecare se plătesc cu valoarea lor nominală. Spese prealabile nu sunt, taxele mi le socotesc ulterior.

Pentru deslușiri mai detaliate a se adresa la

HERZOG SANDOR

Arad. str. Weitzer-János Nr. 15, ușa 7.

220

Bani

Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în timpul cel mai scurt

Imprumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost în funcțiune se acoarda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15 și 20 ani cu 7% fără cambiu, ei numai pe obligațiune.

241

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salar de 1800 coroane pot căpăta circa 1500 coroane.

"	"	"	"	2000	"	"	"	"	3000	"
"	"	"	"	2200	"	"	"	"	4000	"
"	"	"	"	2400	"	"	"	"	6000	"
"	"	"	"	2600	"	"	"	"	6500	"
"	"	"	"	2800	"	"	"	"	6800	"
"	"	"	"	3000	"	"	"	"	7000	"
"	"	"	"	4000	"	"	"	"	10000	"
"	"	"	"	5000	"	"	"	"	12000	"
"	"	"	"	6000	"	"	"	"	14000	"

În epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salarul și anit impliniți în serviciu. Astfel de împrumuturi se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Imprumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă reștire lunară ori trimestrală.

Liquidam împrumuturi hipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari de chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aclude conspect despre venitul dela chirit și extrasul de pe cartea fundușă (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

În ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aclude și timbru pentru răspuns.

Adresa:

CZIGLER SÁNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA IMPROTOCOLATA.

ARAD, Tipografia George Nichin.